

УДК 37.01(477)

Анатолій Миколайович КЛОЧКО,

доктор юридичних наук, доцент,

проректор Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-6898-964X>

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ В ХНУВС

«Патріотичне виховання – це сфера духовного життя, яка проникає в усе, що пізнає, робить, до чого прагне, що любить і ненавидить людина, яка формується», – так написав багато років тому видатний український педагог Василь Сухомлинський. Сьогодні ці слова є актуальними, як ніколи, оскільки наша Україна перебуває в умовах гібридної війни з Росією, й питання про національно-патріотичне виховання – це не просто планове питання порядку денного якогось засідання, а питання життя й існування держави, нації та кожного свідомого громадянина.

Чверть століття минуло з моменту утворення Харківського національного університету внутрішніх справ, і всі ці роки національно-патріотичне виховання курсантів, слухачів і студентів завжди було в центрі уваги його керівництва. Поступово набувався досвід, розширялися форми й методи цієї роботи, вона стала комплексною, системною та цілеспрямованою, охоплює діяльність усіх підрозділів університету. Розроблено Концепцію національно-патріотичного виховання в Харківському національному університеті внутрішніх справ. У її підґрунтя покладено Указ Президента України від 13 жовтня 2015 р. № 580/2015 «Про Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016–2020 роки» та Концепцію національно-патріотичного виховання дітей та молоді, затверджену наказом Міністерства освіти і науки України від 16 червня 2015 р. № 641.

Патріотичне виховання здійснюється під час проведення навчальних занять, через систему виховних заходів, роботу громадських організацій, проведення різноманітних екскурсій і написання науково-дослідних робіт.

Щороку організовується та проводиться 430–450 різнопланових заходів з нагоди Дня знань, Дня фізкультури і спорту, Дня партизанської слави, Дня визволення України від нацистів, Дня ветерана та людей похилого віку, Дня українського козацтва та Дня захисника України, Дня української писемності та мови, Дня Гідності та Свободи, Дня Соборності України, Дня пам'яті героїв Крут, Дня учасників бойових дій на території інших держав, Дня Героїв Небесної Сотні, Дня українського добровольця, Дня пам'яті та примирення, Міжнародного дня вишиванки, Дня Скорботи, Дня Конституції України, Дня Державного Прапора України та Дня Незалежності України.

Заходи проводяться у формах відеолекторіїв, бесід, інформаційно-виховних годин, уроків мужності, вечорів пам'яті, курсантсько-студентських конференцій, круглих столів, екскурсій і флешмобів. У їх проведенні беруть участь працівники університету, фахівці Історичного, Художнього та Літературного музеїв міста Харкова й Харківської обласної бібліотеки, громадські організації – Харківська обласна організація Союзу юристів України, Харківська обласна організація Спілки письменників України, Харківська обласна організація Спілки журналістів України, Харківська обласна організація фізкультурно-спортивного товариства «Динамо», Харківська обласна організація «Союз Чорнобиль України», Харківська обласна спілка ветеранів Афганістану, Харківська обласна громадська організація «Спілка ветеранів АТО» та інші.

Усі урочисті заходи в університеті проводяться з використанням державної та національної символіки й українського національного одягу.

Велика увага в університеті приділяється збереженню та примноженню духовних цінностей, культурних національних традицій, шанобливому ставленню до української мови. Свідченням цього є щорічні заходи «День української писемності та мови» та літературно-музичні композиції до Дня народження Т. Шевченка. Щорічно курсанти беруть участь у Міжнародному конкурсі знавців рідної мови імені Петра Яцика та мовно-літературному конкурсі імені Тараса Шевченка.

З метою відродження й підтримання української національної культури та традицій уже кілька років курсанти та працівники університету беруть участь у Всеукраїнському фестивалі народної творчості «Вертеп-Фест». До заходів цього напрямку залучалися також творчі колективи «Театр народної творчості «Обереги», колектив Харківської обласної філармонії, Харківського національного академічного театру опери та балету ім. М. В. Лисенка.

Підвищенню рівня національно-патріотичного виховання молоді сприяє і робота ветеранської організацій університету. Ветерани беруть активну участь у проведенні зустрічей із курсантами, це: концертні виступи ветерана органів внутрішніх справ фахівця відділу соціально-гуманітарної роботи Миколи Городиського та творчі зустрічі В'ячеслава Картавих із презентаціями його авторських книг.

Ветеранською організацією ХНУВС і Радою ветеранів ГУНП в Харківській області проводяться спільні заходи з нагоди Дня вшанування пам'яті загиблих працівників правоохоронних органів і Дня вшанування ветеранів системи Міністерства внутрішніх справ України та Національної поліції України.

Уроки мужності, дні пам'яті, відеоекскурсії та книжково-ілюстративні експозиції національно-патріотичного спрямування систематично й цілеспрямовано проводить бібліотека університету.

В університеті діє музей історії університету, діяльність якого сприяє вихованню в молодого покоління національної свідомості, патріотизму, любові до рідного краю та свого народу. Напередодні ювілею ХНУВС проводиться робота щодо вдосконалення та збільшення виставкової зали для музейних експонатів.

Окремої уваги заслуговує діяльність університетської волонтерської групи «Неофіти», яка активно взаємодіє з іншими волонтерськими організаціями Харківщини. Організуються та проводяться благодійні акції, до яких залучаються учасники антитерористичної операції, операції Об'єднаних сил і переселенці. Відвідуються дитячі будинки та підшефні заклади.

Дієвим засобом патріотичного виховання молоді є творча самодіяльна робота. Так, в університеті діють гуртки за інтересами, в яких студенти можуть розвивати свої творчі здібності та вподобання, – літературна студія, хореографічний та вокальний гуртки, спортивні секції, хор, ансамбль барабанщиків і підрозділ Почесної варти.

Колективи художньої самодіяльності, духовий оркестр, ансамбль барабанщиків і підрозділ Почесної варти щорічно беруть участь у понад ста обласних, міських та районних заходах, спрямованих на відродження й підтримання української національної культури та традицій, благодійних, патріотичних акціях тощо.

Щороку, починаючи з 2014 р., колектив університету (курсанти, студенти, працівники) неодноразово брав участь у міських благодійних балах та інших соціальних заходах, спрямованих на надання допомоги учасникам АТО-ООС.

Національно-патріотичне виховання в ХНУВС має свою історію, свій досвід, свої результати та свої перспективи. Його вдосконалення – не чергове гасло, а нагальна потреба часу.

Одержано 12.10.2019

УДК 349.2

Леонід Володимирович МОГІЛЕВСЬКИЙ,

доктор юридичних наук, професор,

проректор Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-6994-6086>

ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ Й ОСОБЛИВОСТЕЙ НОРМ ПРАВА ЯК ЕЛЕМЕНТІВ ТРУДОВОГО ПРАВА

Для права – як у цілому, так і для окремих його галузей – первинною, вихідною структурною одиницею є норми права. Норми трудового права є окремим різновидом правових норм, а отже, їм притаманні всі властивості останніх. Тобто норми трудового права (або трудо-правові норми) також являють собою загальні та загальнообов'язкові, встановлені чи санкціоновані державою в особі її компетентних органів влади або безпосередньо народом країни, формально визначені правила поведінки суб'єктів права, виконання яких забезпечується силою державного впливу (аж до прямого примусу). Саме в такому розумінні про норми трудового права говорить низка дослідників у галузі трудового права.

Норму трудового права, пише С. В. Вишневецька, можна визначити як загальнообов'язкове, формально визначене, встановлене чи санкціоноване державою та забезпечене заходами державного примусу правило поведінки, яке закріплює юридичні права й обов'язки учасників трудових відносин, що виникають із приводу застосування найманої праці [1, с. 65]. Ю. Ю. Івчук у своїх дослідженнях говорить про норму трудового права як соціально обумовлене, спрямоване на регулювання трудових та тісно пов'язаних з ними відносин, обов'язкове для виконання суб'єктами трудового права правило поведінки, яке схвалюється або встановлюється державою й у своїй реалізації забезпечується рівнем свідомості виконавців, організаційною та виховною роботою й можливістю застосування державного примусу в разі порушення його вимог [2, с. 85]. Н. М. Степакова вважає, що під нормами трудового права слід розуміти встановлені та/або ратифіковані державою формально визначені правила поведінки загальнообов'язкового характеру, які регулюють трудові та тісно пов'язані з ними відносини через надання їх суб'єктам відповідних прав і покладання на них обов'язків, виконання яких забезпечується силою державного впливу аж до примусу [3].

Однак такі підходи, відображаючи загальноправовий зміст норм трудової галузі права, втім, не дозволяють скласти чітке уявлення про їх особливості. Тому, на нашу думку, більш доречними є точки зору тих дослідників, які, формулюючи визначення норм трудового права, акцентують на такій притаманній їм особливості, як можливість їх установлення не лише у централізованому порядку, але й на локальному рівні. Так, із позиції, яку займає Н. Гетьманцева, норма трудового права – це встановлена на державному та/або договірному рівні міра (масштаб) поведінки, як правило загального характеру, що регулює трудові відносини шляхом надання їх суб'єктам суб'єктивних прав і покладання на них відповідних юридичних обов'язків [4, с. 6]. Схожу на цю думку висловлює В. Томко, яка вважає, що під нормою трудового права слід розуміти встановлене на державному та/або локальному рівні правило поведінки загального характеру, яке регулює трудові відносини, що виникають із приводу застосування найманої праці, а також відносини, тісно пов'язані з трудовими, шляхом надання їх суб'єктам суб'єктивних прав і покладання на них юридичних обов'язків [5, с. 119].

У цілому для того, щоб окреслити основні особливості норм трудового права, необхідно звернути увагу на їх:

- предмет;
- метод;
- рівень запровадження та сферу дії;
- структуру.